

Planeta čelí trojité krizi a pronásledování ekologických aktivistů se zhoršuje. Na půdě spojených národů se jedná o právu na zdravé životní prostředí

8.7.2024 - | Arnika

„Zatímco v loňském roce jsem řešil deset případů pronásledování obránců životního prostředí, letos jich je přes čtyřicet. Všem poškozeným se snažím pomoci, ale můj tým naráží na fyzické kapacity,“ přiznal Zvláštní zpravodaj OSN pro ochranu ekologických aktivistů Michel Forst.

Situaci ve světě dramaticky zhoršily lockdowny v důsledku pandemie covid-19, pod jejichž rouškou začaly některé vlády a korporace agresivně prosazovat problematické záměry. Tlak na přírodní zdroje zvýšila následná ekonomická krize a válka v Ukrajině. Ke zhoršení postavení obránců životního prostředí přispívá nárůst populismu, greenwashing a dezinformační kampaně.

Zatímco dříve se pronásledování občanů odehrávalo v autoritářských zemích, jakými jsou Bělorusko nebo Kazachstán, nebo ve státech s nefunkční a zkorumpovanou správou, jakou byla před ruskou agresí Ukrajina, dnes postihují celý region Evropy a bývalého Sovětského svazu. Velká Británie potlačuje klimatické hnutí, a chce dokonce omezit veřejná shromáždění. Zvláštní zpravodaj OSN řeší absurdní případ člověka, který má být uvězněn na deset let za účast na online diskusi o organizaci protestů. Klimatičtí aktivisté čelí perzekucím také v Německu, na Slovensku nebo v Česku.

Narůstá počet takzvaných žalob SLAPP. Jejich cílem je způsobit lidem výdaje za právníky a psychicky je vyčerpat vyšetřováním smyšlených zločinů – jde hlavně o soudy za poškození dobrého jména firmy. Sunčica Kovačević a Sara Tuševljak, jež brání Kasindolskou řeku v Bosně a Hercegovině před stavbou vodních elektráren, jež by zničily unikátní přírodu, čelí takové žalobě belgické firmy Green Invest.

Zatímco OSN řeší, jak lidi postižené ekologickou krizí lépe chránit a posílit jejich hlas, objevují se i zcela opačné trendy. *„Právo podílet se na rozhodování o životním prostředí je silným nástrojem, jímž lidé dokáží čelit některým ekologickým hrozbám. Průmysl a státy, jež mají na vytěžování životního prostředí ekonomický zájem, se proto snaží zabránit přístupu veřejnosti do rozhodování v nových oblastech – například při přípravě tzv. plastové úmluvy nebo povolování těžby z hlubin mořského dna,“* říká Martin Skalský z nevládní organizace Arnika, jenž se jednání v Ženevě účastnil.

Zjevně inspirování Ruskem schválili nedávno poslanci gruzínského parlamentu zákon o zahraničním vlivu, který umožní označit všechna média a nevládní organizace financované například z EU jako „zahraniční agenty“ a pak je administrativními ústrky zlikvidovat. Podobný zákon vedl v roce 2021 v Bělorusku k likvidaci nepohodlných občanských iniciativ. V roce 2017 přijalo „ruský zákon“ Maďarsko, letos v dubnu Kyrgyzstán, uvažuje o něm Bosna a Hercegovina a také Slovensko.

„Napříč zeměmi Evropské unie dochází ke zrychlenému povolování některých investičních a infrastrukturních projektů s odůvodněním, že přispívají k zelené transformaci a obyvatelé se k nim nemají vyjadřovat, aby je nezdržovali. Dochází tak k postupnému vytlačování veřejnosti z posuzování projektů, jež zásadně ovlivňují životní prostředí – a často vůbec nejsou ekologicky příznivé. Pro zmírnění trojí planetární krize je potřebné ubránit co nejširší právo lidí na informace a na účast v

rozhodovacích procesech. Musíme se navíc zbavit evropské arogance, kdy jsme si dlouhá léta mysleli, že k potlačování lidských práv dochází jen v Africe, jižní Americe nebo v Asii. Nyní probíhá také přímo v našich zemích a musíme se mu postavit“ dodává Martin Skalský z Arniky.

Aarhuská úmluva je prvkem mezinárodního práva, jenž přes dvacet let ukotvuje právo veřejnosti na přístup k informacím o životním prostředí, právo na účast v rozhodovacích procesech a nezávislé soudy. Důležitou součástí úmluvy je také ochrana obránců životního prostředí před pronásledováním. Úmluvu ratifikovalo sedmatřicet států a Evropská unie. V České republice platí od roku 2004.

<https://arnika.org/o-nas/tiskove-zpravy/planeta-celi-trojite-krizi-a-pronasledovani-ekologickych-aktivistu-se-zhorsuje-na-pude-spojenych-narodu-se-jedna-o-pravu-na-zdrave-zivotni-prostredi>